

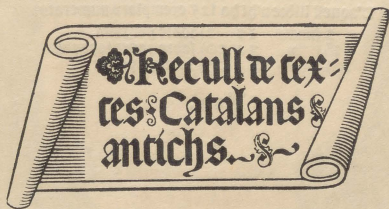
IR. de L. L. B. Col. XVII. Art del cant pla

BIG
783.5(460)
ART
art

86
500

Librería Puvill
LIBROS ANTIGUOS
Boters, 10 · BARCELONA 2 · España

Volum .XVII.

¶ D'aquest llibre n'hi ha 125 exemplars numerats:

2 (nums. 1 i 2) sobre pergami.
18 (» 3 a 20) sobre paper japonès.
105 (» 21 a 125) sobre paper de fil.

¶ Num.

¶ Ars cantus plani

Deuem saber que en el art del cant pla tenint set letres/ hī per multi// plicatio diem q̄ son vint/ les quals son aquestes: * **g. a. b. c. d. e. f. g. a. b. c. d. e. f. g. a. b. c. d. e.** E aquestes vint le// tres son departides en tres parts/ es a sa// ber en huit graues/ en set acutes/ e en cínch sobre acutes. Les huit graues son **g. a. b. c. d. e. f. g.** E deus notar que son dites graues per que grauement se han a pronunciar: es a saber molt baix: e son fundament dīl cant. Les set acutes sō aquestes: **a. b. c. d. e. f. g.** E deus notar que son dites acutes per que mes agudament es a saber mes alt se han a pronunciar: e son mijanes en lo cant. Les cínch sobre acutes son aquestes **a. b. c. d. e.** E deus notar que sō dites sobre acutes per que molt mes acutament es a saber molt mes alt se han a pronunciar: e son les mes altes de tot lo cant.

* [lxxij]

¶ Seguerense los signes.

De aquestes vint letres se segueren vint signes: axí q̄ de cascuna letra se seguer sō signe/ dient axí: **gama vt. a re. be mj. c fa vt. d sol re. e la mj. f fa vt. g sol re vt. a la mí re. b fa b mj.**

* [lxxij. v.º]

c sol fa vt. d la sol re. e la mj. f fa vt. g sol re vt. a la mi re. b fa b mj. c sol fa. d la sol. e la.
 Nota q̄ estos vint signes son partits en dos parts equals: Los deu en regla/ e los deu en spay. E ordenāse en esta manera. **Bama vt en regla. a re en spay. b mj en regla. c fa vt en spay. d sol re en regla. e la mj en spay. f fa vt en regla. ge sol re vt en spay. a la mi re en regla. b fa mj en spay. c sol fa vt en re// gla. d la sol re en spay. e la mj en regla. f fa vt en spay. g sol re vt en regla. a la mi re en spay. b fa b mi en regla. c sol fa en spay. d la sol en regla. e la en spay.** Itē nota q̄ destes vint signes sobredits/ se seguexen set dedu// cions per les quals lo cant es regit. E son en aquest modo. Tres de becayre. Dos de bemol. Dos de natura. Les d becayre son: **gama vt. g sol re vt. g sol re vt.** Les d natura son: **c fa vt. c sol fa vt.** Les de bemol son **ffa vt. f fa vt.** E son dites deduccions/ de **duco/ ducis**/ lo qual es **verbum*** per portar: per q̄ cada vna d elles porta sis veus ab si. E son aquestes: **vt. re. mj. fa. sol. la.** Item nota q̄ estes set deduccions sō regides per tres pro// p̄ietats/ es a saber: per becayre/ per natura/ per bemol. E deus notar que en tota part d la ma que h̄i a **g. a q̄ vt** per becayre. E hon a **q̄ c. a q̄ vt** per natura. Excepto en **c sol fa.** que leuam el **vt** per q̄ lo cant no n proceixca en infinit. Mas si lo cant puja sobre **e la. la**

* [lxxiii]

sol. IV.

uors tornarem lo **vt** a **c sol fa**. hī dīrem: **c sol fa vt**. e cantarem per natura e dīrem **mj** en **e la**. y **fa** en l'altra juntura apries. **E** axī de tots. **E** hon se vulla q̄ a y **f** a y **vt** per bemol. **Nota** que en el cant pla a y cīnch figures/ es a saber: lōgua/ breu/ semibreu/ **vncus et tocus: vt infra.**

Valen per mīgs

Item nota que aquestes rael̄s ò estos dos signes es

a saber: **vncus et tocus**/ valen per mīgs puncts/ la hū en pujar/ e laltre* en duallar. **E** aço es en la prolació o detenció de la veu per que en deuallar deuallan vn punt ente// gre/ e muntan altre.

* [lxxiiij. v.º]

DE que damunt hauem parlat de signes vejā quīna cosa es signe. **E** dīem que signe es cosa que ns demostra altra cosa ò si mateix/ axī com **gama vt** nos demostra q̄ ha letra e veu. **Gama** es la letra/ **vt** es la veu. **E** cantase p becayre/ ha la veu de si mateix per q̄ dīrem **vt** per la primera deductio. **E** nota q̄ **gama** es nom grech: e tant vol dīr com **g**. per que hon los gramatichs dien **g**. los grechs dien **gama**. **E** per cōsequēt **gama** es letra grega. **En a re** ha vna letra y vna veu: **a** es la letra/ **re** es la veu/ e cātafe per becayre per la pri//

mera deductio/ ha la veu de **gama vt**: e dirē
vt re. En **b mj** ha vna letra e vna veu: **b** es
 la letra/ **mj** es la veu. El **mj** se canta per be//
 cayre per la primera deductio/ ha la veu de
gama vt per que dirē **vt re mj**. En **c fa vt**
 ha vna letra y dos veus: **c**. es la letra/ **fa. vt**.
 *son las veus; el **fa** se canta per becayre per
 la primera deductio/ ha la veu de **gama vt**.
 per que dirē **vt re mi fa**. **Ut** se canta per
 natura per la segona deductio: ha la veu de
 si matex per q̄ dirē **vt**. En **de sol re** ha vna
 letra e dos veus: **d**. es la letra/ **sol re** son las
 veus. **Lo sol** se cāta per becayre per la pri//
 mera deductio/ ha la veu de **gama vt**. per q̄
 dirē: **vt. re. mj. fa. sol**. **Lo re** se canta per
 natura per la segona deductio/ ha la veu de
gama vt. per que dirē: **vt. re**. En **e la mj**
 ha vna letra e dos veus: **e**. es la letra/ **la. mj**.
 sō les veus. **Lo la** se canta per becayre per
 la primera deductio/ ha la veu de **gama vt**
 per que dirē: **vt. re. mj. fa. sol. la**. E aci se
 acaba la primera deductio. ¶ **Lo mi** se cāta
 per natura per la segona deductio/ ha la veu
 de **c fa vt** per que dirē **vt. re. mj**. En **f fa vt**
 ha vna letra e dos veus: **f**. es la letra/ **fa. vt**
 son les veus. **Lo fa** se canta per natura per
 la segona deductio ha la veu de **c fa vt**. per
 que dirē * **vt. re. mj. fa**. **Lo vt** se canta per
 bemol per la tercera deductio: ha la veu de
 si matex/ per que dirē **vt**. En **g sol re vt** ha

* [lxxv]

* [lxxv. v.º]

fol. V.

vna letra e tres veus: **g.** es la letra/ **sol. re. vt** son les veus. **Lo sol** se canta per natura per la segona deductio/ ha la veu de **c fa vt.** per que direm **vt. re. mj. fa. sol.** **Lo re** se cãta per bemol per la tercera deductio/ ha la veu de **f fa vt.** per que direm **vt. re.** **Lo vt** se canta per becayre per la quarta deductio/ ha la veu de si matex per que direm: **vt.** **En a la mi re** ha vna letra e tres veus: **a.** es la letra/ **la. mi. re.** son las veus. **El la** se canta per natura per la segona deductio ha la veu de **c fa vt** per que direm: **vt. re. mi. fa. sol. la.** **E** aci se acaba la segona deductio. ¶ **Lo mj** se canta per bemol per la tercera deductio/ ha la veu de **f fa vt.** per q̄ dirẽ: **vt. re. mj.** **Lo re** se cãta per becayre per la quarta deductio ha la veu de **g sol re vt.** per que dirẽ: **vt. re.** **En b fa b mj** ha vna letra e dos veus: **b** es la letra/ **fa. mj.** son les veus. **Lo fa** se canta per bemol p̄ la tercera deductio ha la veu de **f fa vt.** per que direm **vt. re. mj. fa.** **Lo mj** se cãta per becayre per la quarta deductio/ ha la veu de **g sol re vt:** per que direm **vt. re. mj. fa.** **En c sol fa vt** ha vna letra e tres veus. **c** es la letra/ **sol. re. vt.** son les veus. **Lo sol** se canta per bemol per la tercera deductio/ ha la veu de **f fa vt.** per que dirẽ: **vt. re. mj. fa. sol.** **Lo fa** se canta p̄ becayre p̄ la quarta deductio ha la veu de **g sol re vt.** per q̄ dirẽ: **vt. re. mi. fa.** **Lo vt** se canta per natura per

B.

* [Lxxvij]

la quinta deductio/ ha la veu d si matex per que direm: **vt.** En de la **sol re.** ha vna letra e tres veus: **d.** es la letra/ **sol. la. re.** son les veus. Lo **la** se canta p bemol per la tercera deductio ha la veu de **f fa vt** per que direm: **vt. re. mj. fa. sol. la.** E aci se acaba la tercera deductio. ¶ Lo **sol** se cãta per becayre p la quarta deductio/ ha la veu de **g sol re vt.** per q̄ direm **vt. re. mi. fa. sol.** Lo **re** se canta per natura per la quinta deductio/ ha la veu de **c sol fa vt.** per que dirẽ **vt. re.*** En e la **mj** ha vna [letra] e dos veus: **e** es la letra/ **la. mj.** sō les veus. Lo **la** se canta per becayre per la quarta deductio ha la veu de **g sol re vt.** per q̄ direm **vt. re. mj. fa. sol. la.** E aci se acaba la quarta deductio. ¶ Lo **mj** se canta per natura per la quinta deductio ha la veu de **c sol fa vt** per que direm **vt. re. mj.** En **f fa vt** ha vna letra e dos veus **f** es la letra/ **fa. vt** son les veus. Lo **fa** se canta per natura p la quinta deductio/ ha la veu de **c sol fa vt** per que direm **vt. re. mj. fa.** Lo **vt** se canta per bemol per la sexta deductio ha la veu d si matex per que direm: **vt.** En **g sol re vt** ha vna letra y tres veus: **g.** es la letra/ **sol. re. vt.** son les veus. Lo **sol** se canta per natura per la quinta deductio/ ha la veu de **c sol fa vt** per que direm: **vt. re. mj. fa. sol.** Lo **re** se cãta per bemol per la sexta deductio/ ha la veu de **f fa vt** per que direm **vt. re.** Lo **vt** se

* [lxxvj. v.º]

fol. VI.

cāta per becayre per la setena deductio ha la veu de si matex per que direm **vt.** En **a la mi re** ha vna letra y tres veus: **a** es la letra/ **la. mj. re.** son les veus. Lo **a** se canta per natura per la quinta deductio ha la veu de **c sol fa vt.** per que direm: **vt. re. mj. fa. sol. la.** E aci se acaba la **v^a.** deductio. ¶ Lo **mj** se cāta p bemol per la sexta deductio/ ha la veu de **f fa vt** per que dirē: **vt. re. mj.** Lo **re** se cāta per becayre per la setena deductio/ ha la veu de **g sol re vt** per que direm **vt. re.** En **b fa b mj.** ha vna letra e dos veus: **b.** es la letra/ **fa. mj.** son les veus. Lo **fa** se canta per bemol per la **vj^a.** deductio/ ha la veu de **f fa vt.** per que direm: **vt. re. mj. fa.** Lo **mj** se cāta per becayre per la setena deductio/ ha la veu de **g sol re vt.** per que direm **vt. re. mj.** En **c sol fa.** ha vna letra e dos veus: **c.** es la letra/ **sol fa** son les veus. Lo **sol** se canta per bemol per la **vj^a.** deductio/ ha la veu de **f fa vt** per que direm: **vt. re. mj. fa. sol.** Lo **fa** se canta per becayre per la setena deduc// tio ha la veu de **g sol re vt** per que direm: **vt. re. mj. fa.** En **d la sol** ha vna letra e dos veus: **d.** es la letra/ **la sol** las veus. Lo **la** se canta per bemol per la **vj^a.** deductio ha la veu * de **f fa vt** per q̄ direm **vt. re. mj. fa. sol. la.** E aci se acaba la **vj^a.** deductio. ¶ Lo **sol** se canta per becayre p la setena deductio/ ha la veu de **g sol re vt** per que dirē: **vt. re. mj. fa. sol.**

B. ij.

* [lxxvij]

* [lxxvij. v.^o]

En **ela** ha vna letra e vna veu: **e** es la letra/
la es la veu: e canta se p becayre/ ha la veu
 de **g sol re vt**: per q̄ direm. **vt. re. mj. fa. sol.**
la. E aci se acaba la setena deductio.

¶ **Sigueirsen se les mudances.**

D Onchs puit̄ hauem dit dels signes
 y de les sues veus y de com se can//
 ten/ vinguam ara a les mudances.
 E vejam quina cosa es mudança.
 E diem que mudança es ajustament de dos
 veus eguals de diuerses propietats en vn
 matex loch per pujar o per duallar. **Nota.**
En gama vt nj en **a re** nj en **b mi**. no a y mu//
 dança/ per que cada signe de aq̄sts no porta
 sino vna veu y de vna veu no pot esser feta
 mudança. **Et ideo hec est causa.** En **c fa vt**
 ha dos mudances: vna per pujar/ altra per
 de* uallar: e son aq̄stes: **fa vt. vt fa.** **Fa vt** es
 fet per pujar de becayre en natura. **Ut fa** p
 deuallar de natura en becayre. En **d sol re**
 a y dos mudāces: **sol re. re sol.** **Sol re** es fet
 per pujar de becayre en natura/ **re sol** per
 deuallar de natura en becayre. En **e la mi**
 ha dos mudāces: **la mi. mi la.** **La mi** es fet
 per pujar d becayre en natura/ **mi la** per d//
 uallar de natura en becayre. En **f fa vt** ha
 dos mudances: **fa vt. vt fa.** **Fa vt** es fet per
 pujar de natura en bemol/ **vt fa** per duallar
 de bemol ē natura. En **g sol re vt** ha sis mu//

* [lxxvij]

fol. VII.

dāces: **sol re. re sol: sol vt. vt sol: re vt. vt re.**
Sol re es fet per pujar ð natura en bemol/
re sol per deuallar ð bemol en natura. **Sol**
vt es fet per pujar de natura en becayre: **vt**
sol per deuallar ð becayre en natura. **re vt.**
vt re: ambes son fetes per pujar ð bemol en
 becayre/ e ð becayre en bemol. **En alamire**
 ha sis mudāces: **la mj. mi la. la re. re la. mi**
re. remj. **La* mj** es fet per pujar de natura
 en bemol/ **mj la.** per deuallar de bemol en
 natura. **La re** es fet per pujar de natura en
 becayre/ **re la** per deuallar ð becayre en na//
 tura. **re. re mj:** ābes son fetes per pujar
 de bemol en becayre/ e ð becayre en bemol.
En b fa b mj no a ç mudança nenguna/ per
 que lo **fa** no cōcorda ab lo **mj:** nj lo **mj** ab lo
fa: per que lo **fa** es to/ e lo **mj** semj to/ e açi
 se segueç que son contrariç: e dos contrariç
 no poden estar en vn o juntamēt. **En ce sol**
fa vt ha sis mudances: **sol fa. fa sol. sol vt.**
vt sol. fa vt. vt fa. **Sol fa. fa sol.** abduçs son
 fetes p deuallar: **sol fa** ð bemol en becayre/
fa sol de becayre en bemol/ per aqlla regla:
fa sol la quoz descendunt. **Sol vt** es fet p
 pujar ð bemol en natura/ **vt sol** per duallar
 de natura en bemol. **Fa vt** es fet per pujar
 de becayre en natura: **vt fa** per deuallar de
 natura en becayre. **En d la sol re** ha sis mu//
 dances. **La sol. sol la: la re. re la: sol re. re**
sol. * **La sol. sol la.** ētrames sō fetes per de//

* [lxxviiij. v. o]

* [lxxix]

uallar de bemol en becaÿre/ e ð becaÿre en bemol/ per aquella regla ja damūt dita **Fa sol la. 2c.º** **La re** es fet per pujar de bemol en natura/ **re la** per deuallar de natura en bemol. **Sol re** es fet per pujar ð becaÿre en natura/ **re sol** per deuallar ð natura en be// caÿre. En **e la mi** ha dos mudances: **la mi. mi la.** **La mj** es fet per pujar de becaÿre en natura/ **mi la** per deuallar de natura en be// caÿre. En **f fa vt** ha dos mudances: **fa vt. vt fa.** **Fa vt** es fet per pujar ð natura en bemol/ **vt fa** per deuallar de bemol en natura. En **g sol re vt** ha sis mutances: **sol re. re sol: sol vt. vt sol: re vt. vt re.** **Sol re** es fet per pujar de natura en bemol/ **re sol** per deuallar de bemol en natura. **Sol vt** es fet per pujar de natura en becaÿre/ **vt sol** per deuallar ð be// caÿre en natura. **Re vt. vt re:** entrames son fetes per pujar ð bemol en becaÿre/ y ð be// caÿre ē bemol/ per la re* gla: **Ut re mj ascē// dunt.** En **b fa b mj** no a y mudança nēguna per que a y to e semito/ e del to no pot esser semito: nj del semito to/ per que no conco// den lo **fa** ab lo **mj**/ nj lo **mj** ab lo **fa**/ per q̄ es mes alt lo **mj** que no el **fa** de mig punt. En **c sol fa** ha dos mudances: **sol fa. fa sol:** en// trames son fetes per deuallar de bemol en becaÿre/ e ð becaÿre en bemol/ per la regla **Fa sol la** quoq; descēdunt. En **de la sol** ha dos mudances: **la sol. sol la** entrames son

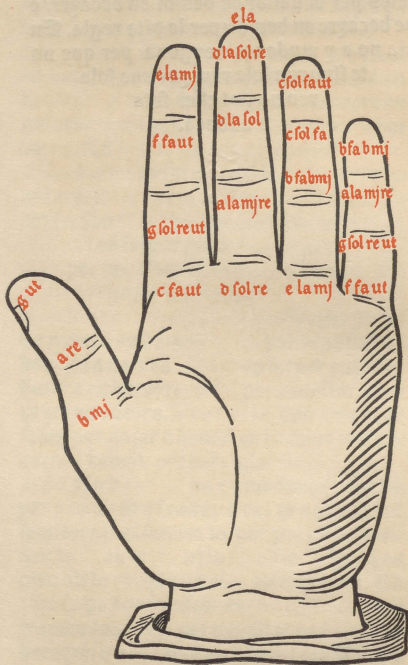
* [lxxix. v.º]

fol. VIII.

fetes per deualar de bemol en becayre/ e
de becayre en bemol/ per la dita regla. En
ela no a q mudança nenguna/ per que no
te sino vna sola veu/ q de vna sola
veu no pot esser feta
mudança.

• [Lxxx]

A Ra vingam a la pratica de tot lo sus dit: **Axi.**

sobre acutes	e	en . espay	la	
	d	en . regla	la sol	
	c	en . espay	sol fa	
	b	en . regla	fa mj	
	a	en . espay	la mj re	
	g	en . regla	sol re vt	becayre
acutes	f	en . espay	fa vt	bemol
	e	en . regla	la mj	
	d	en . espay	la sol re	
	c	en . regla	sol fa vt	natura
	b	en . espay	fa mj	
	a	en . regla	la mj re	
girs	g	en . espay	sol re vt	becayre
	f	en . regla	fa vt	bemol
	e	en . espay	la mj	
	d	en . regla	sol re	
	c	en . espay	fa vt	natura
	b	en . regla	mj	
	a	en . espay	re	
	g	en . regla	vt	becayre

Les vij. deductions se conexen en esta manera: les **g.** becayre/ les **c.** natura/ les **f.** bemol.

fol. X.

estes. ¶ Lo primer dupte es aq̄st. Tot cant pla que pujara de les letres graues a **bfabmj** acut: e duallara tantost a **ffa vt** ans que puge a **c sol fa vt**: tal cant com aquest se deu cantar * per bemol/ exceptat aço: q̄ si en la melodia dl cant pla dos o tres notes iguals se siguiran en **g sol re vt** o en **ala mire** acut: tal cant nos deu cantar per bemol/ mes per becayre/ axí com se mostra en lo offici d **benedicta sit sancta trinitas**/ on se diu **vnitas** en aquest cant. ¶ Lo segon dupte es aquest. Tot cant pla q̄ pujara de les letres graues a **bfabmj** y de **bfa b mj** a **c sol fa vt** ans que deualle a **ffa vt**: tal cant com aquest se cantara per becayre. Exceptant que si el cant fera dl quint o dl sise to: lo qual per la major part del se canta per bemol: la causa es aquesta per quel cant del quint o sise to comença en **ffa vt** greu/ y tot cant que se canta por aq̄sta terça deductio se cantara per bemol puix comença en **ffa vt** y sia del quint o del sise to/ **sicut iam dictum est.**

* [lxxxj]

¶ **Sequitur de tonis.**

Item deuem saber que en el art del cant pla hy ha huvt tons regulars/ hy huvt yregulars. Los huvt tons regulars son aq̄sts: Primer/ se gon/ tercer/ quart/ quint/ sise/ sete/ huvt. E deus notar que aquests viij tons se signen en le//

* [lxxxj. v.º]

L. ij.

tres greus y tenen quatre letres finals/ les qual' son aquestes: **d. e. f. g.** Exi mateix trobaras aquestes letres finals en los metres quis segueixen.

¶ Potes cunctorum fines sic nosse tonorum.

¶ Nam finis primi D continet atque secundi.

¶ Tercius E regitur: quartusque sibi sociabitur.

¶ Quintus in f finem sextusque possidet eandem.

¶ Septimus et octavus in finali g requiescunt.

¶ Item nota que destos .viij. tons los quatre son mestres/ y los quatre dexebles. Los quatre mestres son: primer/ tercer/ quint/ septe. Los quatre dexebles son: segon/ quart/ sise/ huyte. En que conixerem lo mestre e tre lo dexeble? Respõch que en aço: que lo mestre puja nou punts damunt la sua final: y deualla un punt dauall la sua final y si mes daualla o puja es irregular. Exi mateix lo dexeble se coneixe en aço: que pot pujar sis punts damunt la sua final/ y deuallar quatre/ y si mes puja o deualla es irregular. Nota q los mestres se poden dir pares autentichs e los dexebles fills plagals.

* [lxxxij]

D Et hauem damunt q los huyt tons regulars se signen e les letres graves/ y per q aquesta regla sia mes clara: deuem saber que lo primer to y lo segon se signen en **d sol re**. Lo tercer y quart en **e la mi**. Lo quint y lo sise en **f fa ut**. Lo septe y huyte en **g sol re vt** graue. Dõchs

fol. XI.

puix auem determinat òls .viij. tons regu//
lars/ determinarē ara òls altres huyt tons
pregulars. Primeramēt nos deuem veure
les sues letres finals. E diem que los huyt
tons irregulars fenexen en quatre letres
acutes les quals sō aquestes: **a. b. c. d.** acu//
tes. **¶** Xi matex deuem saber quel primer to
y el segon fenexen en **a la mire**. El tercer y
el quart en **bfabmi**. El 1° qnt y el sise en **csol
fa vt**. El septe y el octau ē **de la solre**. Nota
que destos .viij. tons los quatre son mestres
e los q̄tre dexebles. Los mestres son: Pri//
mer. Tercer. Quint. Septe. Los dexebles
son: Segon. Quart. Sise. Huyte. En q̄ co//
nexerem lo mestre entre lo dexe[ble]: Dic q̄
en el pujar o devallar. Quant pot pujar el
mestre sobre su final? Dic q̄ tant com auem
dit en lo regular: ço es nou punt y deuallar
vn punt. Xi matex los dexebles pujant sis
punts y devallar quatre.

¶ Nota vna regla ab la qual poras conexer
los tons irregulars cadaſcu d̄ quin to es. E
has ho de conexer p̄ la reductio feta en esta
manera. Lo to qui finira en **a.** acuta reduir
lo has en **d** graue. Lo qui finira en **b.** acuta
reduir lo has en **e.** graue. Lo qui finira en
c. acuta/ reduir lo has en **f.** greu. Lo qui fi//
nira en **d.** acuta: reduir lo has en **g.** graue/
y si trobaras per ven'tura que lo to fenexca
en **c.** graue/ reduir lo has en **f.** graue. Bra

* [lxxxij. v.º]

* [lxxxiiij]

auem ha posar alguns versos ab los quals
porem conexer les antiphones d quin to son/
e aço sabut sabrem los psalms p quin to los
deuem câtar. E los versos sō los seguētes.

¶	Primus	re la.	Id est primus ad quintam
¶	Secundus	re la.	id est secundus ad terciam
¶	Tercius	mi fa.	id est tercius ad sextam
¶	Quartus	mi la.	id est quartus ad quartam
¶	Quintus.	fa fa.	id est quintus ad quintam
¶	Sextus.	fa la.	id est sextus ad terciam
¶	Septimus	vt sol.	id est septimus ad quintam
¶	Octauus.	vt fa.	id est octauus ad quartam

¶ E per ço q̄ milloz pugas entendre aq̄stos
versos damunt dits nota les regles seguē//
tes. La primera es que tot cant que fenex ē
d sol re. e lo seu **seculorum** comença en **a la**
mj es del primer to. La segona es q̄ tot cant
que fenex en **d sol re.** e lo seu **seculorum** co//
mença en **ffa vt** es * d̄l segon to. La terça es
que tot cant que fenex en **e la mi** e lo seu **se//**
culorum comença en **c sol fa vt** es d̄l tercer
to. La quarta es que tot cant que fenex en
e la mi e lo seu **seculorum** comença **a la mi**
re es del quart. La quinta es que tot cant q̄
fenex en **f fa vt.** e lo seu **seculorum** comēça
en **c sol fa vt** es del quint to. La sisena es q̄
tot cant que fenex en **ffa vt** e lo seu **seculo//**
rum comença en **a la mi re** es d̄l sise to. La
setena es que tot cant q̄ fenex en **g sol re vt**
e lo seu **seculorum** comença en **d sol re** es d̄
sete to. La octaua es que tot cant que fenex
en **g sol re vt** e lo seu **seculorum** comença ē

* [lxxxiiij. v. °]

fol. XII.

c sol fa vt es del huyte to. Nota que les regles damunt dites presuponen que hi haja **seculorum**. Empero sino te **seculorum** com conerem quin to es? Dich que si es mestre o dexeble los quals podem coner per ses propietats/ car los mestres no poden deuallar sino vn püt y los dexebles quatre/ axi com ja es dit damunt. **Nota bene quid est intonatio secundum artem? Dico q'intonatio est mediatio et modulatio. Et nota q'intonatio tendit ad primum: mediatio ad medium/ modulatio circa finem.** Vxi mateix podē notar vna regla para entonar los officis. E primerament los introits de la missa e los versos dels introits. Vxi mateix los respons e los versos dl matines. E per lo semblant para saber entonar lo **magnificat** y lo **benedictus**. La qual regla es la seguent. ¶ Regla. **Primus cum sexto/ fa sol la semper habeto. Tercius et octauus ut: re. fa fitque secūdu. La sol la dat quartus. Ut mi sol. fit tibi quintus. Septimus vt. fa. mi. fa. sol. Sic omnibus esse recordo.** ¶ Sequitur alia regula per mediare psalmos/ ad intonationem secundum usum romanū sic. ¶ **Primus: cum sextus la. sol. la sēper habeto. Quintus et octauus. fa. sol. fa. fitque secundus. Fa. sol. fa. mirefa. ternus. ¶ Re vt. re mi. re. mi q̄ quaternus. ¶ Re. mi. fa. mi. re. mi. fit tibi septimus. Sic omnis obediant.**

* [lxxxiii]

* [lxxxiii. v.º]

¶ Nota hoc d' tons. Bonus est iudex qui d' calitate cuiusque cāti in fine iudicat. Nota que los tons q' son mestres han aquesta pro// prietat: q' no poden deuallar la sua final cā// tada sino ũ punt. E poden pujar nou punts: hoc si necessari sera deu punts. Exi mateix los tons que son dexebls han aquesta pro// prietat que poden pujar sis punts damunt la sua final: e deuallar ne quatre. Empero ha ni alguns que deualen e pujen contra// ris d' les regles. E tals com aquest son mes// clats. E si tantes vegades pugen com de// uallen deuen donar la honoz al mestre.

¶ Sequitur de coniunctis.

A Ra vingā a les coniunctes/ e pri// merament vegam q'na cosa es cō// iuncta. E diem que coniuncta no es altra cosa sino fer d' l to semito.

E axi mateix d' l semito fer to/ ço es a saber del **fa** fer **mi**/ y d' l **mi** fer **fa**. Car en tot loch que en lo cant pla haja * **mi**/ podem fer **fa**/ y hon h' a **fa** podem fer **mi** cōiuncta. Excep// tat que en **b fa b mi** acut y sobre acut no y ha cōiuncta. La causa es aquesta q' cada signe de aquests no te propriamēt mudança/ y lla hō no y ha mudāça no y pot auer cōiuncta.

¶ Nota que ans que proixquam mes auant deuem saber que y ha molts cants que no s porien salvar per ses propietats/ y saluen

fol. XIII.

se per conjunctes. Lo es que sen ixen d' ses propietats y van se a les conjunctes.

Aí ha hauem de veure quantes son les cōiunctes e quales son/ e abō se signen. E diem que elles se signen hō se vol que en el cant pla hī [ha] **fa o mi**. E per ço en **gama vt**. ni en **are** no ha denguna conjuncta/ per que no y ha **mi** ni **fa**. Així mateix podem dir dels altres signes en los quals los dits **mi** ni **fa** no y sō.

¶ Nota que les cōiunctes son huyt segons alguns diem. E segons altres son .x. La primera conjuncta se pren entre **are**. e **bmi**. e assignas en lo **bmi**. per senyal d' bemol/ e diē en lo dit **bmi/ fa** per conjuncta/ e aquell **fa** que sia blanamēt pronunciat. E ha son naixement un punt ans de **gama vt**. lo qual se diu retropoles així com diem: **vt. re. mi. fa**.

¶ Nota que aquest retropoles es vna figura en lo art del cant per la qual diem los doctors que es mes atras ans d' **gama vt**. auem de dir **vt** p la dicta figura retropoles. E així en **bmi** direm **fa** per conjuncta. **Sicut iam dictum est**. La segona conjuncta se pren entre **cfavt** y d' **sol re**. e signas en **cfavt** per senyal de becayre/ e tenim **fa** per la deductio: e fem **mj**. per cōiuncta/ e vol que aquell **mj** sia retzio/ e ha sō naixement en **are**. La terça conjuncta se pren entre **d sol re** y **e la mj**. E

* [lxxxv. v.º]

* [lxxxvij]

assignas en **elamj** per senyal de bemol/ e en
 loch de **mj.** diem **fa.** e aquell **fa** que sia pro//
 nunciat blanament. E te son naximent en
bmj. Així cō diem: **vt. * re. mi. fa.** La quarta
 coniuncta se pren entre **ffaut** y **gsolreut.** e
 senyalas en **ffaut** per senyal d'becayre/ e en
 loch d' **fa** diem **mj.** per coniuncta/ e aquell
mj vol que sia retzio. E ha son naxement ē
dsolre. així com diem: **vt. re. mj.** La quinta
 coniuncta se pren entre **gsolreut** y **alamire**
 e signas en **alamire** per senyal d' bemol y en
 loch de **mj** diem **fa.** e aquell **fa** que sia pro//
 nunciat blanament. E ha son naxement en
e la mj. així com diem: **vt. re. mi. fa.** La sise//
 na coniuncta se pren entre **c sol fa vt** y **d la**
sol re. e assignas en **c sol fa vt** per senyal de
 becayre/ y en loch de **fa** diem **mj** per con//
 iuncta/ e aquell **mj** que sia retzio e ha son
 naxement en **alamire** acut: així com diem:
vt. re. mj. La setena coniuncta se pren en **d**
la sol re y **elamj.** e signas en **elamj** acut per
 senyal de bemol y en loch de **mj** diem **fa.** e
 aquell **fa** que sia pronunciat blanament/ e
 ha son naxement en **b fa b mj** acut així com
 diem: **vt. re. * mj. fa.** La huytena coniuncta
 se pren entre **ffa vt** acut y **gsol re vt** acut: e
 signas en **ffa vt** acut per senyal de becayre/
 y en loch de **fa** diem **mj.** e aquell **mj** que sia
 retzio/ e ha son naxement en **d la sol re** acut
 així cō diem **vt. re. mj.** La nouena cōiuncta

* [lxxxvij. v.º]

fol. XIV.

se pren entre **g sol re vt** acut e **alamire**. e signas en **alamire** sobre acut per senyal de bemol y en loch de **mj** diem **fa**. e aquest **fa** que sia blanamet pronunciat/ e ha son naxemēt en **elamj** acut/ axi com diem: **vt. re. mi. fa**. La deena conjuncta se pren entre **c sol fa** e **dela sol**. e signas en **csolfa** sobre acut per senyal d' becayre/ y en loch de **fa** diem **mj** per conjuncta/ e aquell **mj** sia retzio. E ha son naxemēt en **alamjre** sobre acut/ axi com diem: **vt. re. mj**. Donchs deuem notar que la primera conjuncta se senyala en **bmj** per senyal d' bemol. La segona en **cfavt** per senyal de becayre. La terça en **elamj** per senyal d' bemol. La quarta e **ffaut** per senyal de becayre. La quin*ta en **alamire** p senyal de bemol. La sisena en **csolfavt** per senyal de becayre. La setena en **elamj** per senyal d' bemol. La huytena en **ffavt** per senyal de becayre. La nouena en **alamire** sobre acut per senyal d' bemol. La deena en **csolfa** per senyal d' becayre. Item nota que tot senyal de bemol hon se vulla que posat sia significa **fa**. E lo senyal de becayre hon se vulle que sia posat significa **mj**. Et nota q̄ si per cas el cant deuallare fins a **bmj** e no pus deuem dir **fa** per la primera conjuncta/ y tantost torn a pujar.

* [lxxxviij]

¶ Sequitur de disjunctis.

AíRa víngnam a les disjunctes/ e vegam quina cosa es disjuncta/ e quantes son. E primeramēt diem que disjuncta es pujament o de uallament de quatre o de cinch punts o de mes ab diuerfes maneres/ fetes sens den// guna mudança/ axí com e' pujar o deuallar de **mj a fa.** o de **fa a mj.** o de **mj a mj.** o de **fa a fa.** o de **sol * a sol.**

* [lxxxviij. v.º]

¶ Altra diffinitio de disjuncta.

¶ Disjuncta est vehemens transitus de vna dictione i aliam absque vocum mutatione. **Alia diffinitio.** Disjuncta est dissiūgere duas voces similes: sed non equales d' vno sono. **Quot sunt disjuncte? Dico q' sun quatuor/ scilicet: mī. fa. mj. mj. fa. fa. sol. sol: vt supra.**

AíRa hauē a posar algunes regles ab les quals podem respondre ha alguns duptes q̄ en lo art del cant nos portien demanar/ e primera// ment se segueix de euitatione in cantu q' tria sunt notanda. Et primo debes euitare tritonus. Si vis scire quid est tritonus. Est de ffaut vsque in b fa b mj canendo per naturam e per bequadratum. Secūdo debes euitare mutationem. Tertio debes euitare

fol. XV.

bemollem: si tamen signata nō reperiatur. Ab ista regula excipiunt quintus et sextus tonus quia etiam non signentur: cantandi sunt* per bemolem pro maiori parte. Nota q' si venit mutatio ⁊ deductio bemollis: de// bes facere mutationem et non bemollem. Quare incipimus manum in g. cū ordo al// phabeti sit a: Dico q' honore beati Biego// rij huius sciencie inuentoris. Et scribitur grece more grecorum nam in Grecia inuēta fuit hec sciencia. Ideo debemus dicere en gamaut ha vna letra ⁊ vna veu: gama/ id est g- es la letra ⁊ es nom grech. Item queri// tur quare duplicatur siue reperitur b in b fa b mj: Respōdeo q' propter defectum se// mintonj. Nam fa et mj inimici ⁊ contrarij sunt ad inuicem: et non possunt esse in eodē subiecto. Item omnis intonatio quinti toni est intonatio bemollis. Item si alguns de// manaren per que la clau de tres punts sia mes asituada en ffaut graue que en ffaut acut: Respō per que ffaut graue esta en re// gla: e ffaut acut esta en espay: e la clau non pot estar en espay sino en regla. Ideo hec est causa. Et si mater d'iras d' la d' dos* punts que s' deu mes asituar en c sol fa vt que en altra part de natura per la matexa raho/ ⁊ per que es el mig d'ls s'ns ⁊ deductions/ et ideo medium tenuerent beati. Nota. Per// que son dites claus: Responch. per q' elles

*[lxxxvii]

*[lxxxvii]. v.º]

tanquen e vben les deduccions o proprie//
tats del cant. Item nota **vt. re. mj.** son fets
per pujar; **fa. sol. la** son per deuallar. Ab
aquesta condicio que s prenguen per si los
tres/e los altres tres. Mas si algu òls tres
se consuntauen ab algu òls altres tres po//
den ser fets per pujar/e per deuallar. E te//
nim vij.^a regla que diu: **vt. re. mj scandunt/
fa. sol. la. quoque descendunt.** Item nota/
que de **vt.** a **re.** a γ to/ γ de **fa.** a **mj** deuallant/
semj to/ γ de **mj** a **fa.** semito/ γ de **re** a **mj** to/
 γ de **fa.** a **sol.** γ de **sol.** a **la.** E finalmēt entre
totes les veus h γ ha tons. Excetant
de **mj** a **fa** que no γ ha sino
semj to.

BREU
ANOTACIÓ CRÍTICA AL PRESENT
«ARS CANTUS PLANI»

Mercès a la diligència del bibliòfil senyor F. se reproduïx aquest *Ars cantus plani* escrit en català, que figura en un llibre de chor provinent d'un convent de monjes clarisses, qual codex¹ conserva en sa biblioteca particular mossen Roc Chabàs, canonge de la Seu de Valencia.

Aquesta reproducció ve a augmentar el contingut literari didàctic dels tractadets de vulgarització musical escrits en català que vaig senyalar en mon «*Catalech de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona*»². L'*Ars cantus plani* ara reproduït del codex valencià no porta nom d'au-

1 Conté diferents cants, presa d'habit, un tractat de musica, un altre de cant pla, &c. Tot està escrit en llatí fora del present tractat català. El dit llibre de chor fretureja de principi i fi; es format de fulles de pergami (370 X 258 mm.) plenes de grossa escriptura gotiga ab títols en vermelló i cap-lletres alternadament vermelles i blaves. (Veïeu el fac-simil del fol. lxxxj.)

En el fol. lxxxj. s'hi llegeix: Sequitur ars musice qui appellatur liberalis; continuant unes definicions generals de musica en llatí que feneixen al fol. lxxxij. v.º ab les curioses paraules:

«... Nam musici recte per arte incedunt. Cantores usum vix confuse retinent. De quibus Guido in secundo tractatu suo sic ait. Musicorum et cantorum magna est differentia. Isti dicunt. Illi sciunt que componit musica. Nam qui facit quod non sapit diffinitur bestia.»

Seguidament comença el tractat català sota la rubrica: Sequitur ars cantus plani in isto modo. — «Deuem saber que en el art del cant pla &c.» Acaba el nostre text en el fol. lxxxvij.

Després venen unes definicions de matèries musicals per interrogacions i respostes en llatí, extranyes per complet al cant pla, qual tractat per estar escrit en llengua vulgar i per sa especialització constitueix una peça independent dins del codex valencià acabat al fol. lxxxix. — (Nota de l'editor.)

2 VOL. I. — TRACTATS PRÀCTICHS DE CANT GREGORIÀ, CANT PLA, CANT MIXTE. — LITURGIA CATÒLICA. — ESPANYA. — 2^{ums}. [346 a] 373.

tor, i en ell s'exposa d'una manera sintetica la teoria necessaria i adequada al caracter practic que tenien aquests tractadets. Per sa concisió i la claretat d'exposició de la doctrina recorda l'Arte Tripharia de fra Joan Bermudo, de l'Ordre de fra menors, preicador i music molt expert, natural d'Ecija, aon va naixer a principis del segle XVI. Cal fer son senyalament bibliografic perquè l'tractadet del frare andalus ofereix la coincidencia d'esser escrit, com el del codex esmentat, per a les monjes d'un convent de clarisses, que per ço al llegir el text del que are parle, me féu sospitar que pot-ser l'altre provingue de l'escrit en català, al menys en lo pla d'exposició. No puc entrar en més precises confrontacions, perquè l'Arte Tripharia, de Bermudo, es rarissim i no l'tinc a la vista, i no menys rarissima la reproducció foto-litografica que de quinze unics exemplars en féu el mestre Barbieri. Així serotula l'Arte Tripharia: Comiença el arte Tripharia dirigida || a la yllustre y muy reuerenda señora || Doña ysabel pacheco abadessa en el mo || nasterio de sancta Clara de Montilla, || compuesta por el Reuerendo padre fray || Ioan Bermudo, religioso de la orden de || los frayles menores de obseruancia en la prouincia de Andalucia — (Dues figures gravades en boix ab l'inscripció: Sancta Clara — Sancta Ynes, i orla rodejant la portada.) (A la fi:) Conclusion || Fue impresso en la villa de Ossuna en casa || de Iuan de Leon. Opuscle en quart de xi fols.

L'autor anonim del codex valencià, com fra Bermudo en son Arte Tripharia, no deixa endevinar la raó que infondia audacies als preceptistes de musica antics i feia apareixer apocats i porucs als de pintura i arquitectura. Provenia això de la distinta consideració social i cientifica en què eren considerades unes i altres arts «en un mon intellectual tant regimentat» — com s'ha dit — «que tant li agradaven aquestes distincions gerarquiques». Per ço les arts del dibuix s'equiparaven als oficis

mecanics, no eren arts lliberals com la musica, qui formava part del quatrivium, i que per son aspecte racional i científic els grans institutors de l'edat mijana li senyalaren lloc especial entre les dites arts.

Sabia o no sabia tot això l'autor anonim del present tractadet, jurava o se'n mofava de les regles de Boeci i de Sant Isidor com si no existissin, encare que les respectava pro formula (i això explica les audacies de concepte que caracterisen als nostres tractadistes antics); emperò lo que no podia oblidar era que escrivia per a verges del Senyor, i s'imposava forçosament el non erat hic locus, per la classe de public a qui exposava la doctrina del cant, la necessitat meteixa de fer obra practica. Abdues coses fa perfetament be, ab claretat i concisió l'autor anonim de l'Ars cantus plani.

F. PEDRELL.

Barcelona, Janer 1912.

FAC-SIMIL

por bemol. exceptat aco. q̄ si en la melodia
 del cant pla dos o tres notes equals se fi
 gura en sol reut o en lamire acut: tal est
 nos deu cantar per bemol. mes per becaire
 re. axi com se mostra en lo offic de bene
 dicta sit sancta trinitas. on se diu y mitas
 en aqst cant. Lo segon dupte es a qst.
 Tot cant pla q̄ puysa de les lettres gues
 abfabiny y de bfabiny a sol faut ans q̄
 deualle a ffaut: tal cant com aqst se canta
 ra per becaire. Exceptant q̄ si el cant sera
 del quint o del fise to: lo q̄l per la major ⁊
 part del se canta per bemol. la causa es a
 quella per q̄l cant del quint o fise to comé
 ca en ffaut greu. y tot cant q̄ se canta por
 aqsta terca deductio se cantara per bemol
 puix coméca en ffaut y sia del quint o
 del fise to. sic iam dictū est **Sequit̄ de**
tem deuem saber que **tons**.
In el art del cant pla hy ha huyl tons
 regulars. hy huyl yregulars. Los hu
 yl tons regulars son a qsts. Pmer. se

À PERENNAL MEMORIA & LLOANÇA DE LA MU-
SICA CATALANA MIG-EVAL, & DE SOS ESCRIPTORS DE
NOTA DE CANT, MINISTRERS, CANTADORS & SONADORS
D'ESTURMENTS DE TOTA MENA, FOU ACABAT D'EMPREMPAR
AQUEST «ART DEL CANT PLA» A CA'LS GERMANS SERRA
& EN RUSSELL, MESTRES ESTAMPERS DE LA CIU-
TAT DE BARCELONA, EN LA VESPRE DE
NOSTRA DONA SANTA MARIA
CANDELERA DE L'ANY
.M.CM.XII.

= Libros Antiguos =

J. Duvall

Botres 10 - Barcelona - Tel. 2217055

ULPGC. Biblioteca Universitaria

872935

BIG 783.5(460) ART art

RECULL DE TEXTES CATALANS ANTICHS

APLECH I

- Vol. I: **Proposició feta per lo Rey En Martí en les Corts de Perpinyà lany 1406.** (*Gòtich.*)
Vol. II: **Lo fill del Seneschal de Egipte.**
Vol. III: **Lo Cavaller.** (*Gòtich.*)
Vol. IV: **La Istorìa de la filla de l'Emperador Constanti.**
Vol. V: **Cançoner de Nadal.** (*Gòtich.*)
Vol. VI: **Constitucions dels Pares antics del Orde de la Verge Maria de la Mercè.** (*Gòtich.*)

APLECH II

- Vol. VII: **Lo libre de tres.** (*Gòtich.*)
Vol. VIII: **Inventari dels llibres de Dona Maria Reyna Daragó e de les Sicilies.**
Vol. IX: **Lepistola que Sent Gerònim tramès a Sancta Eustoxi filla de Sancta Paula.** (*Gòtich.*)
Vol. X: **Planys del cavaller Materó.** (*Gòtich.*)
Vol. XI: **Rahonament fet per mestre Arnau de Vilanova en Avinyó.**
Vol. XII: **Libre dell nudriment he de la cura dels ocells los quals se pertanyen ha cassa.**

APLECH III

- Vol. XIII: **Sermó del Bisbetó.**
Vol. XIV: **Del Infant Epitus.** (*Gòtich.*)
Vol. XV: **L'Arnès del cavaller.**
Vol. XVI: **Disputació d'en Buch aþ son cavall.**
Vol. XVII: **Art del cant pla.** (*Gòtich.*)

EN PREMSA:

- Vol. XVIII: **Facet.**
Llibre de cortesia; famós poema didactic mig-eval.

Tip. «L'Acadèmica», Ronda de l'Universitat, 6; Barcelona

18. de E. E. B. Vol. XVII. Art del cant pla

BIG
783.
ART
art